

Overleeft de ijsbeer de klimaatdiscussie?

Paul Luttikhuis 30 november 2017

Op het gebied van klimaatverandering is ‘nepnieuws’ al jaren gemeengoed. Degenen die ontkennen dat de aarde opwarmt, dat dit mede door de mens wordt veroorzaakt, of dat het een ernstig probleem is, hebben een grote vindingrijkheid. Ze gebruiken allerlei organisaties die voor buitenstaanders moeilijk van serieuze wetenschappelijke instituten te onderscheiden zijn en websites die over het algemeen heel degelijk ogen.

De Amerikaanse onderzoekers Naomi Oreskes en Erik Conway brachten deze ‘handel in twijfel’ over klimaatverandering uitstekend in kaart in hun boek *Merchants of Doubt*. Ze laten zien dat er parallellen zijn met de manier waarop de tabaksindustrie jarenlang met succes twijfel zaaide over de schadelijkheid van roken – deels door dezelfde ‘wetenschappers’.

Woensdag verscheen er [een artikel in het wetenschappelijk tijdschrift *Bioscience*](#), waarin de werkwijze van ‘sceptische’ klimaatbloggers wordt beschreven ([hier een blog](#) van een van de auteurs). De onderzoekers, onder leiding van Jeff Harvey van het NIOO-KNAW, [het Nederlands Instituut voor Ecologie](#), hebben gekeken naar de manier waarop op internet wordt geschreven over de ijsbeer, een icoon van de opwarming, in relatie tot het snel verdwijnende Arctische zeeijs.

Thriller over ijsberen

De onderzoekers laten zien dat klimaatsceptische blogs zich vrijwel allemaal op één website baseren, die van Susan Crockford, zoöloog aan de universiteit van Victoria. Zij schrijft weliswaar veel over ijsberen, maar nauwelijks in peer-reviewed tijdschriften. Crockford (die ook een thriller schreef over ijsberen die Newfoundland terroriseren) denkt dat de ijsbeer het verdwijnende zeeijs wel zal overleven.

Dit staat haaks op de visie van vrijwel alle wetenschappelijke studies over het lot van de ijsbeer, zeggen de onderzoekers. De meeste wetenschappers gaan er van uit dat de negatieve effecten van klimaatverandering voor de ijsbeer groot zullen zijn, aangezien hun leefomgeving letterlijk onder hen vandaan smelt (hier [een reportage in *The New York Times*](#)).

Onzin, zegt Crockford, dan hadden de aantallen al lang achteruit moeten gaan nu een deel van het zeeijs in de zomer verdwenen is – ze schreef op haar website [een](#)

[woedende reactie](#) op het artikel in Bioscience. De onderzoekers stellen dat er helemaal geen lineaire relatie hoeft te bestaan tussen het verdwijnen van het zeeijs en ijsberen. Er kan heel goed [een kantelpunt ontstaan](#) waarna de ijsbeerpopulatie ineens instort.

Volgens Crockford hebben ijsberen eerdere interglacialen, de warmere periodes tussen twee ijstijden, ook overleefd. Dus waarom deze niet? Het verschil is, zeggen de auteurs van het Bioscience-artikel, dat de dieren destijds eeuwen en soms millennia de tijd hadden om zich aan te passen. Terwijl de veranderingen zich nu eerder in decennia lijken te voltrekken.

Welles-nietes discussie

Dit is een welles-nietes discussie waarvan pas in de toekomst een winnaar kan worden aangewezen. Maar deze discussie laat heel goed zien waarom klimaatverandering zo'n ingewikkeld thema is, en ook hoe de ontkenners daar handig gebruik van maken. Omdat klimaatverandering gaat over toekomstige ontwikkelingen, en dus vol zit met voorspellingen en 'onzekerheden', kunnen de ontkenners gemakkelijk de indruk wekken dat er nog steeds sprake is van 'wetenschappelijke controverse'.

Elke woensdag de laatste ontwikkelingen rond klimaat, energie en duurzaamheid.

Hoewel de ijsbeerdiscussie misschien niet het gelukkigste voorbeeld is, wordt in de studie in Bioscience wel goed de werkwijze van de ontkenners blootgelegd. Een belangrijke strategie werkt met 'sleuteldominostenen': proberen een opmerkelijk thema waarvoor publieke belangstelling bestaat onderuit halen en dan suggereren dat de rest van de dominostenen daarmee ook omvalt.

Hoe je zo'n dominosteen omgooit, kan variëren: als het koud is, kun je zeggen dat het wel meevalt met de opwarming; als het zeeijs tijdelijk toeneemt, kun je de achterliggende trend ontkennen; als een klimaatmodel (tijdelijk) afwijkt van de werkelijkheid, kun je het hele model in twijfel trekken.

Volgens de auteurs van het artikel in Bioscience is de invloed van de twijfelzaaiers op de publieke opinie groot. Ze doen daarom een oproep aan klimaatwetenschappers om zich met de discussie te bemoeien:

'We zijn er sterk van overtuigd dat wetenschappers niet alleen de professionele en morele verplichting hebben om het publiek te informeren over hun eigen onderzoek en de implicaties daarvan, maar ook om desinformatie te bestrijden, zeker als het

gaat om gevestigde belangen.'

Volgens de auteurs moeten klimaatwetenschappers zich realiseren dat dit meer is dan alleen een wetenschappelijk debat, maar eerder een 'straatgevecht' met mensen die er een politieke en economische agenda op na houden.

Grafiek uit het onderzoek: